

Biblioteksplan 2015-2019

1 Inledning

Biblioteksplanen ska relatera till övergripande styrdokument, politiska mål och allmänna riktlinjer för biblioteksverksamheten såsom regional biblioteksplan, regional kulturplan och kulturplan för Boråsregionen/Sjuhärads kommunalförbund.

1.1 Biblioteksplanen lever via verksamhetsplaner, investeringsplaner och handlingsplaner

- *Den årliga verksamhetsplanen med uppföljande verksamhetsberättelse blir ett instrument att följa biblioteksplanens intentioner*
- *Vid årliga investeringsplaner bör biblioteksplan läsas och gås igenom samt de olika styrdokumenterna, som ligger till grund för biblioteksplan*
- *Olika handlingsplaner, som t.ex för skolbibliotek och mediainköp, ska likaså följa biblioteksplanens intentioner*

1.2 Ny bibliotekslag

Ny bibliotekslag, SFS 2013:801, trädde i kraft 1 januari 2014. Enligt § 17 ska kommuner och landsting anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Den nya bibliotekslagen ställer större krav på kommunernas biblioteksverksamhet bland annat avseende läsfrämjande, läsförståelse, satsningar på media för olika nationaliteter och minoriteter. Vidare betonas yttrandefrihet, tillgänglighet och bibliotekens viktiga position som centrum för demokratin. Bibliotekens betydelse för att främja litteraturens ställning lyfts fram. Bibliotekens uppdrag att ägna särskild uppmärksamhet åt vissa prioriterade grupper är förtydligat och utvidgat. De prioriterade grupperna är personer med funktionsnedsättning, personer med annat modersmål än svenska och nationella minoriteter. Folkbiblioteken har också i uppdrag att ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning.

Vid folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur oavsett publiceringsform, det vill säga oavsett om den tillhandahålls i fysisk form eller digitalt som till exempel e-böcker. Folkbiblioteken ska främja kunskapen om informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

Ansvarsfördelningen mellan olika biblioteks huvudmän tydliggörs. Folkbiblioteken ska även fortsättningsvis vara ett kommunalt ansvar.

1.3 Grunduppdrag från fullmäktige i Marks kommun:

Kultur- och fritidsnämnden ska bedriva biblioteksverksamhet, med särskild inriktning på barn och unga. Biblioteket ska förmedla litteratur, främja läsning och vara ett stöd för olika former av utbildning. Biblioteket ska bidra till informationsförmedling och informationsvärdering till enskilda och grupper i olika delar av samhället, samt arbeta med utställningar och programverksamhet.

1.4 Inriktningsmål från kultur- och fritidsnämnden:

- *Erbjuda en tillgänglig biblioteksverksamhet*
- *Vara en aktiv part i samhällsinformationen*
- *Utgöra en inspirerande mötesplats*
- *Öka läsförståelsen*

1.5 Plan för kulturutveckling och allmänskultur i Marks kommun

- *Kulturutvecklingen ska synliggöra Marks kommun lokalt, nationellt och internationellt*
- *Kulturutveckling ska sprida kunskap om olika konstnärliga uttrycksformer*
- *Kulturutveckling skall skapa förutsättningar för möten mellan olika aktörer och grupper med syfte att skapa mångfald*

2 Reviderad Biblioteksplan för Marks kommun 2015-2019

Biblioteksverksamheten i Marks kommun omfattar såväl ansvarsområden inom folkbibliotek som skolbibliotek. Bibliotek Mark består av Kinna huvudbibliotek, Skene, Fritsla och Sätilla kombinerade folk- och skolbibliotek, Horreds bibliotek samt Bokbussen, det mobila biblioteket. Lyckeskolan, Strömskolan, Hyssnaskolan och Stommenskolan är rena skolbibliotek med anställd bibliotekspersonal från kultur- och fritidsnämnden, med beställarbudget från barn- och utbildningsnämnden.

Vidare finns mindre skolbiblioteksrum i olika variationer inom grundskolan med lärarbibliotekarier som saknar fackutbildad bibliotekariebehörighet. Dessa är anställda av barn- och utbildningsnämnden. Marks gymnasiebibliotek tillhör barn- och utbildningsförvaltningen med anställd personal av barn- och utbildningsnämnden. Gymnasiebiblioteket ingår i samverkan med Bibliotek Mark kring databaskatalog och låneservice samt i delar av databasavtal.

Vi ska verka för att finnas geografiskt i hela kommunen samt via gemensamma funktioner säkerställa kvalitet och likvärdighet, mångfald och tillgänglighet.

2.1 Biblioteket som öppen och demokratisk mötesplats

Biblioteken ska vara öppna, fria, neutrala och tillgängliga för alla. Biblioteksrummet ska vara inspirerande och inbjudande samt ha hög funktionalitet, så att alla känner sig välkomna i sitt gemensamma vardagsrum. Biblioteken ska vara en viktig del av samhällsutvecklingen och verka för åsikts- och yttrandefrihet. Bibliotekens roll som arena för samtal, folkbildning och samhällsinformation är viktig. Medborgardialoger ger plats för delaktighet och interaktivitet. Biblioteken ska öppna dörren för samarbete med föreningsliv och på individnivå kring skapande och upplevelser. Det goda värdskapet och det goda bemötandet ska välkomna biblioteksbesökare med olika behov.

2.2 Biblioteket som kunskapsbank

Folkbiblioteken i Mark ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet. Det lärande och folkbildande biblioteket ska främja sökandet efter kunskap samt vara ett stöd på alla utbildningsnivåer när det gäller informationsförmedling. Biblioteket vill främja det livslånga lärandet. Biblioteket ska följa utvecklingen i tiden och finnas som en kompetent och inspirerande resurs för att bidra till att människor utvecklas och får möjlighet att bli aktiva samhällsmedborgare. Biblioteket kan spela en socialt utjämnande roll när det gäller att visa vägen till ett vidgat kunskapsinhämtande och bred folkbildning.

2.3 Bibliotekets strategi för mediaförsörjning

Biblioteken i Mark ska tillhandahålla ett brett och variationsrikt och kvalitativt utbud av tryckta och digitala medier.

- *Biblioteken ska arbeta aktivt med exponering av inköpt media och vägledning och information ut mot medborgarna.*
- *Upprättade mediainköpsavtal ska följas upp kontinuerligt och goda kontakter ska hållas vid liv med olika kundtjänstpersoner för att nå bästa effektivitet och inköpsstandard samt leveranstider.*
- *Mediaplan ska finnas för att nå bästa inköpspolicy och hög tillgänglighetsfaktor för att sprida inköpt media till alla i hela kommunen. Mediaplan bör följas upp årligen och ingå i verksamhetsplan/berättelse.*
- *Mediaplanesamarbete med Sjuhärads bibliotekskluster bör förstärkas när det gäller medieförsörjningen till det mångspråkiga biblioteket. Fjärrlånesamarbetet ska också vara en del av mediaförsörjningen i Sjuhärad.*

2.4 Biblioteket som kulturarena

Biblioteken ska vara inspirerande och funktionsdugliga arenor och förmedlare av kulturella upplevelser såsom författarbesök, föreläsningar, utställningar, teater, film, musik och dans. I biblioteket som kulturarena ska besökaren kunna lockas och utmanas av det som är okänt och kastas ut i en ny upplevelse och ett nytt möte. Likaså att planera ett kulturellt besök via programutbudet i biblioteket. Biblioteket som kulturarena ska också ha en förmedlande och informativ roll när det gäller att upplysa och informera om olika programutbud i den egna kommunen samt utanför kommungränsen. Bibliotekens kulturarenor inbjuder medborgare till att vara skapande och aktiva och delaktiga i t.ex. presentation av egna konsthantverk och utställningar, lokalt författarskap och föredrag m.m Bibliotekens kulturarenor ska bjuda in till brett samarbete i den egna kommunen. Vägen till boken går ofta via en inspirerande kulturupplevelse och utställning, samtal etc. Bibliotekens kulturarenor ska pulsera och hitta publiken i alla målgrupper.

2.5 Biblioteket mitt i samhället och världen

Biblioteket är en neutral mötesplats och kulturarena mitt i samhället och världen. Det lokala biblioteket ska ha blickar ut mot den globala omvärlden för att kunna möta dagens och framtidens mångfaldsbehov. Kunskap och mellanmänniska möten och samtal skapar trygghet på biblioteken via olika aktiviteter såsom t.ex. språkcafé. Samhällets problem visar sig lätt på våra bibliotek som är en spegelbild av samhället. Det är viktigt att arbeta för trygga och säkra miljöer som också är välkomnande mot alla. Biblioteket bör hitta många olika samarbetspartners för att finna vägen till den trygga öppna mötesplatsen.

2.6 Biblioteket som läsfrämjare

Biblioteket ska inspirera till läsning och till möten med litteratur och författare. Litteraturutbudet ska vara aktuellt och visa på variation för att möta olika behov. Biblioteket ska finna på många olika samarbetspartners för att sprida läslust. Stor vikt bör läggas på att vidga läsningen i grupper, där undersökningar visar på sämre läsförståelse. Bibliotekariens roll bör förstärkas som litteraturförmedlare och guide till värdefulla läsoplevelser. Biblioteket ska arbeta läsfrämjande bland barn och unga samt nå ut till föräldragrupper och övriga vuxna läsare. Biblioteket ska vara aktivt i att bjuda in till bred interaktivitet från barn, unga, vuxna och äldre.

2.7 Biblioteket som digital resurs

Det digitala biblioteket ska utvecklas via webben och digitala medier dygnet runt samt via fortsatta publika utbildningsprogram i olika IT-frågor som t.ex läsplattor och E-böcker. Biblioteket ska vara det naturliga och självklara kunskapscentret, dit alla människor vågar gå och be om hjälp. Det digitala biblioteket ska vara tillgängligt och interaktivt och anpassat att användas i t.ex. mobiltelefon. Bibliotekets ARENA-portal är en dörröppnare till ett förstärkt digitalt bibliotek. Biblioteket vill också undersöka den nya teknikens möjligheter för meröppna bibliotek. Vid sidan av den digitala tekniken ser vi det stora värdet att ha levande service med kompetent personal på våra fysiska bibliotek.

2.8 Skolbiblioteken som pedagogisk resurs och läsfrämjare

Skolbiblioteken ska arbeta enligt Skolbiblioteksplanen för Marks kommun samt upprätta handlingsplaner inom varje rektorsområde. Skolbiblioteket är en medpedagogisk resurs när det gäller att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen. Skolbibliotekens lässtimulerande satsningar ingår också som en naturlig del av kultur i skolan-arbetet, som bedrivs i samverkan mellan kulturutvecklare från kultur- och fritidsförvaltningen och handläggare från barn- och utbildningsförvaltningen. "Kulturpasset" är kulturgarantin i Mark för att alla elever ska få en kulturell upplevelse. Författarbesök ska ingå som en naturlig länk mellan skolbiblioteket och kultur i skolan-arbetet.

2.9 Prioriterade grupper

Biblioteken i Mark ska enligt den nya bibliotekslagen ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionshinder, bl.a genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och stöd för att kunna ta del av information. Funktionsnedsättning kan handla om nedsatt syn-, hörsel och rörelseförmåga men också om olika former av läsnedsättning. För att nå fram till ett vidgat deltagande i läsupplevelser, information och kultur är det uppsökande arbetssättet viktigt. Likaså är samverkan över förvaltningsgränserna och mot civilsamhället ett sätt att nå ut i tillgänglighetsarbetet och hitta till olika förmedlingspartners. Biblioteken i Mark ska också ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer med annat modersmål än svenska genom att bl.a erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken, andra språk än svenska och lättläst svenska

2.10 Fokus på samverkan och organisation

ABM – Arkiv, bibliotek och museum

Samarbetsfrågor kring arkiv, bibliotek och museum bör finna fram till en gemensam strategi kring tillgänglighet och digitalisering

Skola och folkbibliotek

I Mark finns kombinerade folk- och skolbibliotek samt separata skolbibliotek. Behöriga skolbibliotekarier och lärarbibliotekarier har olika organisatorisk tillhörighet.

Gymnasiebiblioteket har egen personalorganisation och tillhör barn- och utbildningsförvaltningen. Gymnasiebiblioteket är en del av bibliotekskatalogen och olika databaser samt har ett nära lånesamarbete med folkbiblioteken i Mark.

Biblioteksplan och Skolbiblioteksplan bör användas som utgångspunkt för att se över de olika organisationstillhörigheterna och de olika huvudmannaskapen. Stor vikt bör läggas på ett förtätat förvaltningsgemensamt samarbete kring personalresurs, media, lokaler och handlingsplaner.

Kulturpasset – kulturgarantin i Mark

I Mark ska "Kulturpasset" ge en kulturgaranti för att alla elever ska få en kulturell upplevelse. Kultur i förskola/skola och Skapande skola-arbetet finns i ett nära samarbete mellan kultur- och fritidsförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen, vilket också interagerar med skolbibliotekens och bibliotekens kulturarenor

Bibliotek Mark är en del av folkbiblioteken i Sjuhärad. *Denna unika infrastruktur som bibliotekens nätverk utgör, gör det naturligt med samverkan över kommungränserna i olika utvecklingsfrågor och projekt som berör biblioteksverksamhet och kultur i övrigt. Nära framtidsfrågor som biblioteken vill arbeta tillsammans med är t.ex. det digitala biblioteket, det alltid tillgängliga biblioteket, biblioteket som mötesplats och arena för kultur. Vidare olika projekt kring nya metoder för läsfrämjande verksamhet. Biblioteken i Sjuhärad bildar också ett naturligt kluster för gemensam medieförsörjning när det gäller det mångspråkiga biblioteket.*

Frågor kring val av biblioteksdatabassystem hör också till de nära framtidssamarbetsfrågorna för biblioteksklustret Sjuhärad.

Bibliotek Mark är också en del av nätverket kring Västra Götalandsregionens bibliotekssamarbete. *Detta innebär ett stort utbud av kompetenshögande utbildningar för all bibliotekspersonal och möjligheter till olika nätverkssamarbeten*

Kinna 2015-10-08

Gunvor Alexandersson

Enhetschef kultur- och fritid/Bibliotek, allmänskultur och museum

Marks kommun

Bilaga

Skollagen 2010:800

Bibliotekslagen hänvisar till skollagen som säger att eleverna i grundskolan och grundsärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.

Skolbiblioteksplan: central plan för arbetet med skolbiblioteken i Marks kommun

Skolbiblioteksplanen för Marks kommun är framtagen av barn- och utbildningsförvaltningen i samverkan med kultur- och fritidsförvaltningens skolbiblioteksansvariga och antagen i barn- och utbildningsnämnden.

I Marks kommuns skolbiblioteksplan hänvisas såväl till bibliotekslagen 2013:801 som Skollagen 2010:800. Av bibliotekslagen framgår det att kommunerna ansvarar för att alla elever har tillgång till skolbibliotek. Skolbiblioteken ska förmedla kunskap, bidra till fri åsiktsbildning och stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur samt tillgodose elevernas behov av material för utbildningen.

Biblioteket ska särskilt uppmärksamma behov hos elever med funktionshinder eller annat modersmål än svenska genom att erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel utifrån deras behov.

Vidare hänvisar Bibliotekslagen till skollagen som säger att eleverna i grundskolan och grundsärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.

Unescos folkbiblioteksmanifest

I Unesco:s folkbiblioteksmanifest anges t.ex:

Att folkbiblioteken skall göra alla slag av kunskap och information tillgänglig för alla

Att alla ska ha tillgång till folkbiblioteket oavsett ålder, etnicitet, kön, religion, nationalitet, språk, samhällsklass, funktionsnedsättning, sjukdom eller internering inom kriminalvården

Att via folkbiblioteken ska medborgarna kunna hitta material och tjänster som stöttar dem och tillgodoser deras behov, ett livslångt lärande, ett självständigt ställningstagande och en kulturell utveckling.

m.m

Unescos skolbiblioteksmanifest

I Unesco:s skolbiblioteksmanifest förtydligas skolbibliotekets grundläggande uppgifter som t.ex:

Att stödja och främja de utbildningsmål som anges i skolans läroplan

Att främja elevernas läslust och lust att lära samt lära dem att bli biblioteksanvändare

Att anordna aktiviteter som främjar kulturell och social medvetenhet och lyhördhet

Att verka för att skolbibliotekets resurser görs tillgängliga inom och utanför skolan

m.m

FN:s barnkonvention

Sverige har ratificerat barnkonventionen, vilket ger den en stark ställning. I barnkonventionen manifesteras barns lika rättigheter och värde, rätt att uttrycka sig, bli lyssnade till och utvecklas.

Särskilt viktigt att uppmärksamma i bibliotekssammanhang är varje barns rätt till yttrandefrihet, tankefrihet, religionsfrihet och föreningsfrihet samt rätt att uttrycka sin mening och få sin åsikt beaktad. Varje barn har rätt till utbildning och information samt rätt till lek, kultur och fritid.

Barn som tillhör en minoritet har rätt till sitt språk, sin kultur och religion.